

Sierra Madre Occidental wacht de grootste kloof van Noord-America, de **Barrancas del Cobre**, op verkenning. En in de **hooglanden van Michoacán** bevindt zich het vlinderreservaat waar elk jaar miljoenen geelbruin gestreepte monarchvlinders uit het 6000 km verderop gelegen noorden van Canada en de VS naartoe komen om te overwinteren.

Geen probleem: Mexico op eigen houtje

De bevolking van Mexico is hartelijk en open naar buitenlandse bezoekers. Het land beschikt over een uitstekende toeristische infrastructuur, met zowel accommodaties in alle categorieën en in bijna alle plaatsen (blz. 79), als een goed ontwikkeld wegen-netwerk en goede openbare en particuliere bus- en vliegverbindingen (blz. 75). In de steden en toeristische gebieden wordt Engels gesproken, maar het Mexicaanse enthousiasme voor buitenlanders wordt nog groter als je een paar woordjes Spaans spreekt.

Omdat Mexico een enorm land is, is voor het afleggen van lange afstanden af en toe een binnenlandse vlucht nodig. Hiervoor zijn meerdere (budget)vliegmaatschappijen beschikbaar (blz. 75). Daarbuiten zijn de intercitybussen aan te raden. Comfortabele bussen (*de lujo, rápido, ejecutivo, primera clase*) vertrekken elke één of twee uur naar de grote steden, zelfs over lange afstanden. De trein reed na de privatisering lange tijd alleen de route door de Koperkloof – een van de spectaculairste spoortrajecten ter wereld. Sinds eind 2023 verbindt de Tren Maya echter de belangrijkste steden en bezienswaardigheden op het schiereiland Yucatán over een traject van 1554 km. In de komende jaren staat de heropening van nog meer spoorlijnen gepland.

Tussen het schiereiland Baja California en het vasteland varen twee veerboten. Frequenter zijn de veerbootverbindingen naar de eilanden voor de Caribische kust: Cozumel, Isla Mujeres en Holbox.

Op het schiereiland Yucatán is een huurauto aan te raden voor bepaalde trajecten waar geen bus- of treinverbindingen zijn, of waar de busverbindingen erg omslachtig zijn. Maar het gaat ook zonder auto.

Het alternatief: pakket-reizen

Wie liever niet alleen met een huurauto of het openbaar vervoer wil reizen, kan – in Mexico zelf of vanuit huis – een georganiseerde rondreis boeken, die je met de verschillende facetten van dit fascinerende land kennis laat maken. Als je vooral naar Mexico reist om van de stranden van het Caribische schiereiland Yucatán te genieten, dan is het mogelijk verstandiger om de prijzen te vergelijken en hotels en vluchten van tevoren los te boeken. Ter plekke kan je dan deelnemen aan georganiseerde tours naar de nabijgelegen piramidecomplexen. Deze onafhankelijke aanpak kan soms goedkoper zijn dan wanneer je een pakketreis bij een reisbureau boekt. Aan de andere kant kan het, gezien de huidige gespannen veiligheidssituatie, voor wie niet bekend is met het land en de gebruiken, raadzaam zijn om voor een langere reis een touroperator in te schakelen. Dit bespaart je bovendien de soms tijdrovende organisatie.

Een in Nederland of België geboekte reis garandeert over het algemeen begeleiding door een Nederlandstalige reisleader. Daarentegen worden bij een in Mexico geboekte rondreis of excursie de groepen samengesteld uit een internationaal gezelschap en meestal begeleid door een Spaans- of Engelstalige gids.

In Nederland of België vind je meerdere touroperators die gespecialiseerd zijn in kleinschalige groepsreizen naar Mexico. Een warm aanbevolen Mexicaanse touroperator voor Yucatán is bijvoorbeeld **EcoColors**: ecotravelmexico.com, die op dit schiereiland fantastische excursies organiseert waarbij je de natuur kunt beleven, zoals snorkelen met walvishaaien.

Hulp bij het plannen van je reis

Cultuurtip

Natuurtip

Planning van je reis

Bij de volgende reisplanningen is rekening gehouden met reizigers die over een beperkte hoeveelheid tijd beschikken.

1. Mexico-Stad en omgeving

Je kent een land niet echt, als je de hoofdstad niet hebt bezocht. Mexico-Stad is het culturele en politieke middelpunt van het land, hier vind je de fraaiste musea en een concentratie

De hoofdstukken in deze gids

1. Mexico-Stad en omgeving: blz. 109.
2. Het centrale hoogland: blz. 177.
3. Het noorden van Mexico: blz. 217.
4. Van Mexico-Stad naar de Pacifische kust: blz. 247.
5. Badplaatsen aan de Pacifische kust: blz. 281.
6. Van Mexico-Stad naar de Atlantische Kust: blz. 307.
7. Oaxaca, Chiapas en Tabasco: blz. 329.
8. Het schiereiland Yucatán: blz. 377.

in Chiapas. In de omliggende tropische wouden ligt op een heuvel tussen twee meren het Mayapiramidecomplex van Chinkultic, daterend uit de 6e tot 8e eeuw.

Vandaag de dag biedt Mexico meer dan 180 door de staat beschermde natuurparken en biosfeerreservaten voor de bewuste toerist met een interesse in ongerepte natuur. Hieronder vallen een aantal eilanden voor de kust van Baja California met zeldzame diersoorten en de mogelijkheid om walvissen van dichtbij te observeren, en de grootste canyon van Noord-Amerika, de Barranca del Cobre in de Sierra Madre Occidental. In het hoogland van Michoacán ligt het Monarchvlinderreservaat, een biosfeerreservaat waar elk jaar miljoenen vlinders uit Canada en het noorden van de VS overwinteren. De tropische bossen van het Calakmul Biosfeerreservaat vormen het leefgebied van jaguars, wasberen en apen. Ook het onder duikers beroemde Palancar-koraalrif op het grootste eiland van Mexico, Cozumel, heeft sinds 1996 een beschermde status. Voorzichtige duikexcursies door de kleurrijke onderwaterwereld zijn echter nog steeds mogelijk. Het Sian Ka'an biosfeerreservaat aan de oostkust van het schiereiland Yucatán beslaat een gebied van 528.000 ha. De kustlijn biedt een habitat aan 56 verschillende koraalsoorten, schildpaddenkolonies en exotische vissen. In het noorden van dit schiereiland vormen de moerassen en mangrovebossen van Celestún en Ría Lagartos, een uitgestrekt wetlandsgebied in de Golf van Mexico, de thuis haven van duizenden flamingo's.

Milieubescherming

In 1988 waren er massale protesten tegen de eerste kerncentrale van Mexico. De Laguna Verde-centrale, met een prijskaartje van US\$3,5 miljard, ligt ten noorden van de havenstad Veracruz en op slechts 18 km van een actieve vulkaan. De protesten van de Groep van 100 hadden ditmaal geen succes, ondanks het feit dat zich inmiddels ook schrijvers als Carlos Fuentes, Octavio Paz en Gabriel García Márquez hadden aangesloten. In 2005 besloot de

regering weliswaar de kerncentrale te sluiten, maar stelde geen datum vast. Integendeel: omdat de elektriciteitsvraag in Mexico constant toeneemt, is de kerncentrale nog steeds in bedrijf en zal dat tot zeker 2050 blijven.

Wat de bossen betreft, bleven de regeringen relatief consistent: aangezien de houtkap in de Selva Lacandona in 20 jaar tijd de helft van het regenwoud had verwoest, was de regering van Salinas de Gortari in 1989 de eerste die besloot een aanzienlijk deel van het gebied te beschermen. Met US\$2,5 miljoen werd 500.000 ha van het woud afgekocht van de grootgrondbezitters en overgedragen aan drie boerengemeenschappen.

Bovendien voerde de regering-Salinas de Gortari (1988-1994) een reeks ingrijpende maatregelen door. Zo werden nieuwe natuurreservaten opgericht (bijvoorbeeld in Noord-Mexico langs de Alto Golfo de California, in de woestijn Desierto de Altar en in de delta van de Río Colorado), enorme mariene en landecosystemen werden aangewezen, en voor nieuwe infrastructuur- en investeringsprojecten werden milieueffectrapportages verplicht gesteld, om de luchtkwaliteit te verbeteren en de wateren te beschermen. Ook voor Mexico-Stad werd een milieubeschermingsprogramma ontwikkeld, gericht op het verminderen van de uitstoot van lood- en zwaveldioxide, het bestrijden van het afvalprobleem en de aanpak van andere dringende milieuproblemen. Toen de regering Salinas eind 1994 aftrad, had ze US\$1 miljard in milieubescherming geïnvesteerd. Onder president Calderón verdubbelde dit bedrag sinds 2006. De in 2024 aangetreden regering van president Claudia Sheinbaum bestrijdt milieuschade en klimaatverandering – onder meer door verbeteringen in duurzame energie, watergebruik en -zuivering, recycling en herbebossing.

Zoals in alle geïndustrialiseerde landen komen economie en ecologie ook in Mexico steeds vaker met elkaar in conflict. Zo werd bijvoorbeeld bij Puerto Vallarta 3500 ha mangrovebos gekapt om plaats te maken voor golfbanen, hotels en een jachthaven. Ook wordt er op grote schaal olie gewonnen in de Golf van Mexico.

Orkanen

Huiranrucan noemden de inheemse Caribische inwoners de orkanen die hen elk jaar teisterden. De Spaanse koloniale heersers namen die naam over en tot op heden worden ze in het Spaans *huracán* genoemd. Ook het Nederlandse woord 'orkaan' is ervan afgeleid.

Tropische wervelstormen treffen altijd dezelfde gebieden en komen altijd voor in de zomer en het vroege najaar. In de gebieden rond de Stille Oceaan worden ze tyfoon genoemd, rond de Indische Oceaan heten ze cycloon en rond de Atlantische Oceaan orkaan. Meteorologen onderscheiden ze van tornado's, die als niet-tropische cyclonen kleiner zijn en niet aan vaste routes zijn gebonden. Tropische wervelstormen kunnen uitsluitend ontstaan boven een oceaan waarvan de watertemperatuur gedurende een langere periode tussen de 26 en 27°C blijft. Ze ontstaan wanneer lagedrukgebieden zichzelf tijdens de wolkenvorming versterken en snel groeien door de vrijgekomen condensatiewarmte. Ze kunnen daardoor een hoogte van maximaal 15 km bereiken. Op hun traject bewegen ze zich langzaam gedurende meerdere dagen over de oceanen, in een schijfvorm draaiend rond een windstil centrum – het oog – met snelheden tot 300 km/u, totdat ze over het algemeen worden afgeremd door grote landmassa's.

Vochtige lucht, hoge golven en windstille zijn de voorbodes voor de catastrofes die vaak volgen. Orkanen laten de mensen hulpeloos achter, omdat er geen toereikende bescherming is tegen dit natuurgeweld. Windsnelheden van honderden kilometers per uur creëren een enorme druk langs het traject van de storm, dat alles vernietigt wat het op zijn pad tegenkomt. In gebieden met bebouwing zorgt de turbulentie ervoor dat gebouwen gaan wankelen en instorten. Tegelijkertijd creëert de grote drukval in het oog van de orkaan een overdruk in afgesloten gebouwen, waardoor deze letterlijk exploderen. Deze combinatie van druk en overdruk veroorzaakt een hevige golfslag op zee, die in het kielzog van de orkaan de laaggelegen kustgebieden als een vloedgolf overspoelt.

Hoewel er constant orkanen over het Caribisch gebied razen, bereiken er maar heel weinig de kust van Mexico. De verder naar het noorden gelegen Antillen en de zuidoostkust van de VS lopen een veel groter risico. Amerikaanse meteorologen hebben een systeem ingevoerd waarbij orkanen binnen een bepaalde observatieperiode alfabetisch de voornamen van vrouwen dan wel mannen toegewezen krijgen. Zo was bijvoorbeeld in 2005 Emily de 5e en Wilma de 21e orkaan; beide verwoestten grote delen van Yucatán. Tijdens orkaan Emily werden ongeveer 100.000 toeristen tussen Cancún en Playa del Carmen geëvacueerd en opgevangen; er vielen geen doden. Wilma, de krachtigste orkaan in de geschiedenis van de staat Quintana Roo, veroorzaakte aanzienlijk meer schade. De huizen van meer dan een miljoen mensen werden vernield en acht mensen kwamen om het leven. Ook langs de Pacifische kust van Mexico richten orkanen schade aan. In 2023 verwoestte orkaan Otis de stad Acapulco, meer dan vijftig mensen verloren daarbij het leven. Het in Miami gevestigde National Hurricane Center verstrekt informatie over actuele orkanen en geeft stormwaarschuwingen af: nhc.noaa.gov.

1320, tel. 55 54 84 18 09, terminalcentralsur.com.mx, metrolijn 2, naar station Taxqueña; buslijnen naar Acapulco, Cuernavaca, Taxco en Zihuatanejo, ook een nonstopverbinding naar Acapulco in een luxebus. **Terminal de Autobuses del Oriente (La Tapo)**, Calzada Ignacio Zaragoza 200, metrolijn 1 of B naar station San Lázaro; busverbindingen naar de ten oosten en zuidoosten van Mexico-Stad gelegen steden Puebla, Jalapa, Veracruz, en naar Villahermosa, Campeche, Mérida en Cancún; ook naar Oaxaca, Tehuantepec, Tuxtla Gutiérrez en Tapachula. **Terminal de Autobuses del Poniente**, Avenida Sur 122, hoek Avenida Río Tacubaya, tel. 55 52 71 45 19, centralponiente.com.mx, metrolijn 1 naar station Observatorio; bussen naar Manzanillo, Morelia, Guadalajara en Puerto Vallarta. **Busstation op de luchthaven AICM**: Terminal I (tussen Puerta 7 en Puerta 8) en Terminal II (Puerta 4); bussen naar Córdoba, Cuernavaca, Orizaba, Pachuca de Soto, Puebla, Querétaro, San Juan del Río en Toluca. **Busstation op de**

luchthaven AIFA: Terminal Intermodal de Transporte Terrestre; bussen naar onder meer Acapulco, Cuernavaca, Puebla, Querétaro en naar de vier grote busstations (Norte, Sur, Oriente, Poniente) en de AICM.

Voorstedelijke treinen: de Tren Suburbano rijdt van station Buenavista (lijn B) naar de noordelijke voorsteden en de luchthaven AIFA (boven 10 jaar MXN50, ma.-vr. vanaf 5, za. vanaf 6, zo. vanaf 7 tot 0.30 uur). In het zuiden van de stad rijdt de **Tren Ligero**, een verbinding van metrostation Taxqueña (lijn 2) naar Xochimilco (dag. 5-24 uur, MXN3).

Metro: info op mexicocity.cdmx.gob.mx/et-getting-around/using-the-metro/. De metro is de snelste en goedkoopste manier om je door de stad te verplaatsen. Er zijn twaalf metrolijnen. Netwerkplattegronden zijn verkrijgbaar bij alle loketten. Prijs: MXN5 voor een enkele reis met onbeperkt overstappen. Tip: met de Metro Card verplaats je je gemakkelijker door de stad (blz. 113). De metro rijdt ma.-vr. vanaf 5 uur (de lijnen 4-9 vanaf 6 uur), za. vanaf 6 en zon- en feestdagen vanaf 7 uur om de minuut tot 24 uur. Grote bagagestukken zijn niet toegestaan. Tijdens de spitsuren ('s morgens tot 10, 's middags 16-20 uur) zijn de wagons (*vagones*) van de metro volgepakt en is fysiek contact met medereizigers onvermijdelijk. Dit is het moment waarop handastelrijke personen, zakkenrollers en dieven toeslaan – bewaar niets in je achterzak, draag tassen en rugzakken op je buik en zorg dat alle (rits)sluitingen dicht zijn! Vrouwen kunnen op sommige stations aparte perrons en compartimenten gebruiken (*solo mujeres y niños*). In de metrostations is alles goed bewegwijzerd en in de wagons staan de rijroute en de stations duidelijk aangegeven in tekst en symbolen (voor alfabeten). Wanneer je overstapt, onthoud dan goed de eindhalte, want dit is de richting (*dirección*) voor de nieuwe route. Door de grote drukte en de stroom mensen op de overstapstations (*transbordos*) is het namelijk ondoenlijk om bij vergissing op je schreden terug te keren. Met de metro kun je rechtstreeks naar alle grote busstations, de luchthaven AICM en veel toeristische bezienswaardigheden reizen. **Lijn 1**: Antropologisch Museum, Chapultepec-

TURIBUS

Op vier verschillende routes rijden open dubbeldekkerbussen, die onderweg op verschillende toeristische locaties stoppen om mensen te laten in- en uitstappen (dag. 9-19 uur, turibus.com.mx). In het Centro Histórico rijdt de bus tussen het zócalo en de Alameda. Een andere route gaat naar Coyoacán en San Ángel (maar met veel verkeersopstoppen onderweg en alleen aan te bevelen met een hoed of pet). Daarnaast rijdt de Turibus Nocturno vanaf 19.30 uur een vaste avondronde van een uur langs de belangrijkste bezienswaardigheden in het centrum.

Het metronetwerk van Mexico-Stad

park, Museum voor Moderne Kunst (station Chapultepec), Zona Rosa, Paseo de la Reforma (station Insurgentes). **Lijn 2**: zócalo, Nationaal Paleis, kathedraal, Templo Mayor (station Zócalo), Bellas Artes, Alamedapark, Torre Latinoamericana (station Bellas Artes). **Lijn 3**: Plaza de

las Tres Culturas (station Tlatelolco), Coyoacán, universiteit. **Lijn 6**: basiliek van Guadalupe (station La Villa-Basilica).

Stadsbussen: er is een breed aanbod aan stadsbussen. Je moet echter wel de stadsdelen goed kennen, aangezien alleen de naam

subtropische en tropische plantensoorten gedijen. Ook het aangrenzende kleine museum, met gedetailleerde informatie over de lokale flora (alleen in het Spaans) is interessant.

Informatie

Oficina de Turismo: Blvd. Andrés Serra Rojas 1090, Paso Limón, tel. 961 617 05 50, visittuxtla.mx, ma.-vr. 8-16 uur.

Accommodatie

Kalme luxe – Holiday Inn: Blvd. Dr. Belisario Domínguez Km 1081, tel. 961 617 10 00, ihg.com. Rustig, buiten het centrum gelegen, met een groot zwembad, 120 kamers. €

Pal aan het park – Hotel Calle 8: Calle 8a Poniente Norte 126, tel. 961 611 49 36, facebook.com/hotelcalle8. Een klein en eenvoud-

dig, maar schoon hotel aan de mooie Jardín de Marimba, waar op woensdag tot zondag vanaf 17 uur marimba wordt gespeeld en wordt gedanst. €

Eten en drinken

Mexicaanse keuken & muziek – Las Pichanchas: Av. Central Oriente 837, tel. 961 174 94 85, restaurante-laspichanchas.com, ma.-di. 12-23, wo.-zo. 8-23 uur. Prachtig restaurant met veel regionale specialiteiten, marimbamuziek en volksdansen. €€

Ceviche in alle vormen – La Cevichería: Calle 9a Poniente Norte 315, tel. 961 215 95 59, lacevi.com. Populair visrestaurant, gespecialiseerd in ceviche. €€

Evenementen

Festival Internacional de Marimbistas: nov. Festival met marimbaspelers uit heel Latijns-Amerika.

Vervoer

Vliegtuig: Aeropuerto Internacional Ángel Albino Corzo, 31 km ten zuiden van het centrum, tel. 961 153 60 68, chiapasdespega.com; vluchten naar onder andere Mexico-Stad, Guadalajara, Tijuana, Cancún en Mérida.

Bus: busstation 5a Av. Norte Poniente 2720, Plaza las Américas, ado.com.mx; elk uur naar San Cristóbal en Villahermosa, 16 keer per dag naar Tapachula, 4 keer per dag naar Oaxaca.

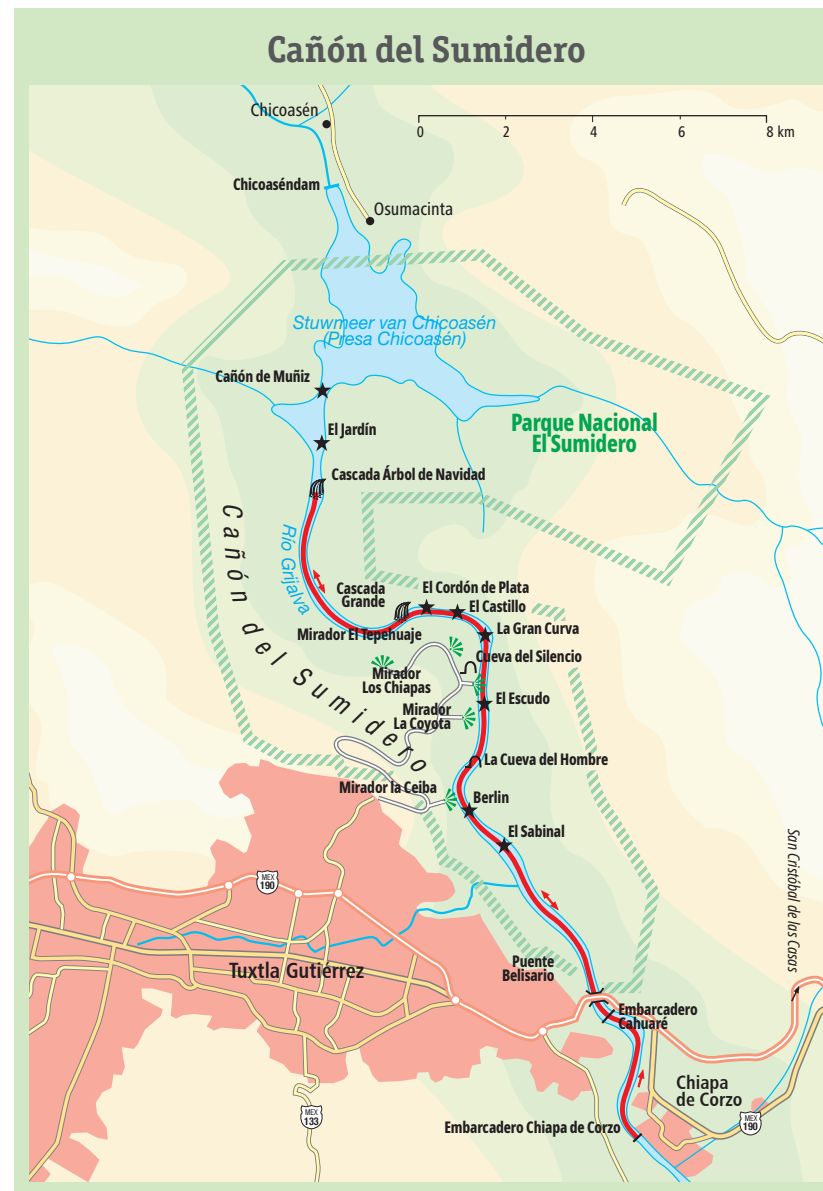
Cañón del Sumidero

► 1, N 5/6

Kaart: blz. 351

Chiapa de Corzo

De eerste bestemming voor de meeste reizigers is het charmante koloniale stadje **Chiapa de Corzo**, in 1528 gesticht als eerste nederzetting van de *conquistadores* in Chiapas. De **Santo Domingokerk** dateert uit de 16e eeuw en is een van de best bewaarde kerken in Chiapas. Van de vroeg-Spaanse San Sebastiánkerk zijn alleen ruïnes overge-

bleven. De belangrijkste attractie van de stad is ongetwijfeld de in Mudéjarsstijl vormgegeven fontein op de **Plaza Principal**.

Aan de plaza ligt ook het kleine **Museo de la Laca**, het lakwerkmuseum, waar lokale kunstnijverheid en bewerkelijke lakwerk

Tip

DANSEN IN DE TUIN

De **Jardín de Marimba** in Tuxtla Gutiérrez (Av. Central Poniente, 8 blokken ten westen van het *zócalo*), met zijn witte smeedijzeren paviljoen, wordt omzoomd door palmbomen en jacaranda's, en verscholen tussen de bloemperken staan bankjes. 's Avonds komt het park tot leven. Verschillende mannen bespelen tegelijkertijd een grote marimba, een band met trompet, gitaar en saxofoon speelt tango, rumba en cha-cha-cha. De mensen verzamelen zich rond een dansvloer, kinderen rennen rond met luchtballonnen en schoenpoetsers polijsten de laarzen van hun klanten. Het mooiste zijn de dansparen: rechte ruggen, zelfverzekerde tred, een hand op schouderhoogte – je kunt zien dat ze dit al lang doen. Sommige paren zeggen geen woord tegen elkaar, terwijl anderen verliefd en teder zijn.